

ВЕРХОВНИЙ СУД
КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД
вул. П. Орлика, 4а, м. Київ, 01043, код ЄДРПОУ 41721784

Володимиру БОГАТИРЮ

foi+request-76277-7a15a246@dostup.pravda.com.ua

У відповідь на Ваш запит від 30 вересня 2020 року (вх. № 75/0/175/20 від 30 вересня 2020 року), направляємо копію листа-відповіді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду на звернення суддів Жовтневого районного суду міста Маріуполя Донецької області від 5 травня 2020 року (вх. №226/0/157-20 від 6 травня 2020 року) про отримання методичної інформації з питань однакового правозастосування правової позиції, викладеної в ухвалі Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 22 квітня 2020 року (провадження № 51-1901 влс 20), щодо визначення територіальної підсудності за місцем знаходженням (реєстрації) відповідного органу досудового розслідування, який є юридичною особою та у складі якого знаходиться слідчий підрозділ.

Додаток: на 5 арк.

**Заступник керівника апарату
Верховного Суду – керівник секретаріату
Касаційного кримінального суду**

Юрій ХІМ'ЯК

ВЕРХОВНИЙ СУД
КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД
вул. П. Орлика, 4а, м. Київ, 01043, код ЄДРПОУ 41721784

Жовтневий районний суд
міста Маріуполя
Донецької області
пр-т Металургів, 31,
м. Маріуполь, 87555

У Верховному Суді розглянуто звернення суддів Жовтневого районного суду міста Маріуполя Донецької області від 5 травня 2020 року № 1/153/2020 (вх. № 226/0/157-20 від 6 травня 2020 року) про отримання методичної інформації з питань однакового правозастосування правової позиції, викладеної в ухвалі Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 22 квітня 2020 року (провадження № 51-1901впс20), щодо визначення територіальної підсудності за місцем знаходженням (реєстрації) відповідного органу досудового розслідування, який є юридичною особою та у складі якого знаходиться слідчий підрозділ. За результатами розгляду повідомляємо.

І. Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 132 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ухвали слідчого судді подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

Згідно з положеннями ст. 38 КПК органами досудового розслідування (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство) є:

1) слідчі підрозділи: а) органів Національної поліції; б) органів безпеки; в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; г) органів Державного бюро розслідувань;

2) підрозділи детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Тобто в чинному кримінальному процесуальному законі визначено органами досудового розслідування не службових осіб – слідчих цих органів досудового розслідування, а відповідні структурні підрозділи державних установ – слідчі підрозділи та підрозділи детективів.

ВЕРХОВНИЙ СУД
КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД
276/0/158-20 від 15.05.2020

При цьому за п. 8 ч. 1 ст. 3 КПК керівником органу досудового розслідування є начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та його заступники, які діють у межах своїх повноважень.

Виходячи з дефініції поняття «керівник органу досудового розслідування» можна зробити висновок про те, що можуть бути створені такі органи досудового розслідування:

1) в органі Національної поліції, органі безпеки, органі, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органі Державного бюро розслідувань: головне слідче управління; слідче управління; відділ; відділення;

2) у Національному антикорупційному бюро України: головний підрозділ детективів; підрозділ детективів; відділ детективів; підрозділ внутрішнього контролю.

З огляду на зазначене, в органі Національної поліції, органі безпеки, органі, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органі Державного бюро розслідувань, Національному антикорупційному бюро України створено розгалужену систему органів досудового розслідування.

Для визначення того, до якого місцевого суду може бути подано клопотання про застосування заходів забезпечення, ключове значення мають дві підстави:

1) територіальна юрисдикція місцевого суду;

2) знаходження органу досудового розслідування в межах відповідної територіальної юрисдикції місцевого суду.

Згідно з п. 3 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» районні, міжрайонні, районні у містах, міські, міськрайонні суди продовжують здійснювати свої повноваження до утворення та початку діяльності місцевого окружного суду, юрисдикція якого поширюється на відповідну територію.

Таким чином, юрисдикція місцевого суду поширюється на відповідний район або кілька районів, район у місті, місто або місто і певний район навколо нього.

Для визначення місця знаходження органу досудового розслідування необхідно проаналізувати структуру правоохоронного органу, оскільки орган

досудового розслідування є одним зі структурних підрозділів такого органу та, відповідно, розташований за місцем знаходження такого правоохоронного органу.

II. Так, згідно із ч. 1 ст. 15 Закону України «Про національну поліцію» територіальні органи поліції утворюються як юридичні особи публічного права в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах та як міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) територіальні органи у межах граничної чисельності поліції і коштів, визначених на її утримання. Територіальні органи поліції утворює, ліквідує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції (ч. 2 цієї статті). Структуру територіальних органів поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України (ч. 3 цієї статті).

Виходячи з положень ч. 1 ст. 15 Закону територіальні органи поліції можуть бути утворені: в Автономній Республіці Крим; областях; містах Києві та Севастополі; районах; містах; районах у містах; міжрегіональні.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 року № 730 «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» в областях, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі було утворено 26 головних управлінь Національної поліції як юридичні особи публічного права.

Ці управління мають таку структуру:

1) апарат: керівництво, слідче управління, управління (відділ) карного розшуку (у складі кримінальної поліції) тощо;

2) відділ поліції: керівництво, слідчий відділ (відділення), відділ (сектор) кримінальної поліції тощо;

3) відділення поліції (у складі відділу поліції): керівництво, слідче відділення, сектор кримінальної поліції тощо.

Отже, органи досудового розслідування (слідчі управління, слідчі відділи, слідчі відділення) розташовані відповідно у територіальних органах поліції, одні з яких мають статус юридичних осіб публічного права (головні управління Національної поліції в областях), а інші – ні, але виступають їх територіальними (відокремленими) підрозділами (відділи поліції). При цьому як головні управління Національної поліції в областях, так і відділи поліції мають чітко визначену поштову адресу, а також територію, на яку поширюється їх юрисдикція.

Тому місцезнаходженням відповідного органу досудового розслідування Національної поліції є місце розташування (реєстрації) територіального підрозділу Національної поліції, який має статус юридичної особи публічного права, або розташування його територіального (відокремленого) підрозділу, який такого статусу не має, до структури якого входить відповідний орган досудового розслідування.

III. З приводу правової позиції, викладеної в ухвалі Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 22 квітня 2020 року (провадження № 51-1901впс20), щодо визначення територіальної підсудності органів досудового розслідування територіальних управлінь Державного бюро розслідувань варто вказати на нижченаведене.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» систему Державного бюро розслідувань складають центральний апарат, територіальні управління, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. У складі Державного бюро розслідувань діють слідчі, оперативні підрозділи, підрозділи внутрішнього контролю та інші підрозділи. Організаційна структура Державного бюро розслідувань визначається Президентом України.

Відповідно до ч. 4 ст. 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» для забезпечення виконання завдань Державного бюро розслідувань утворюються сім територіальних управлінь, кожне з яких поширює свою діяльність на кілька областей. При цьому Територіальні управління Державного бюро розслідувань є юридичними особами публічного права, мають самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням (ч. 5 ст. 9 цього Закону).

У складі кожного територіального управління створено такі органи досудового розслідування:

- Перший слідчий відділ (відділ з розслідування злочинів у сфері службової діяльності та корупції);
- Другий слідчий відділ (відділ з розслідування злочинів, вчинених працівниками правоохоронних органів та у сфері правосуддя);
- Третій слідчий відділ (відділ з розслідування військових злочинів).

При цьому, на відміну від органів досудового розслідування територіальних підрозділів Національної поліції, які мають чітко визначену адресу свого розташування та територію, на яку поширюється їх юрисдикція, органи досудового розслідування територіальних управлінь Державного бюро

розслідувань є структурним підрозділами відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань, юрисдикція якого поширюється одразу на кілька областей. При цьому ані в Законі України «Про Державне бюро розслідувань», ані в Указі Президента України від 5 лютого 2020 року № 41/2020 «Про затвердження організаційної структури Державного бюро розслідувань» не передбачено створення відокремлених (територіальних) структурних підрозділів у рамках територіальних управлінь Державного бюро розслідування.

У зв'язку із цим, а також ураховуючи положення п. 1 ч. 2 ст. 132 КПК, розташування органи досудового розслідування як структурних підрозділів територіальних управлінь Державного бюро розслідувань визначається виходячи саме з місця знаходження (розташування) відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань.

Ураховуючи все вищезазначене, під час визначення територіальної підсудності відповідного органу досудового розслідування Національної поліції або Державного бюро розслідувань потрібно керуватися вимогами кримінального процесуального законодавства та відповідними положеннями регулятивного законодавства, яке визначає правовий статус та структуру правоохоронного органу, до складу якого входять відповідні органи (підрозділи) досудового розслідування. Аналогічним чином слід вирішувати питання щодо визначення територіальної підсудності для відповідного органу досудового розслідування у складі органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, Національного антикорупційного бюро України.

Голова
Касаційного кримінального суду

Станіслав КРАВЧЕНКО